

در ستایش کتاب

● روح‌الله سلطانی^۱
کارشناس شابک خانه کتاب

به‌عهده دارد.

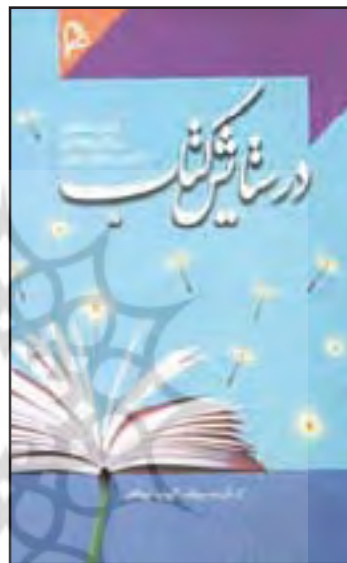
تا به امروز از هر قشر و صنفی که بخواهید دربارهٔ نقش کتاب صحبت کرده و نظر داده‌اند. خلاصه اینکه بخش عمده‌ای از مباحث فرهنگی در دنیا به موضوع کتاب ختم شده است. مردم دنیا از هر دین و حکومتی که هستند، به مطالعه کتاب دعوت شده‌اند، با وجود این کمتر کسی حاضر شده است پای صحبت‌های خود کتاب بنشیند و از زبان او بشنود. (ص ۱۵)

با توجه به مطالب فوق و تأثیر کتاب در زندگی گذشته، حال و آینده بشریت، ایوب بهنام، مؤلف این کتاب، که به حرفه کتابداری مشغول بوده و معاونت کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تربیت معلم تهران را به‌عهده دارد، در صدد اعاده حق در قبال کتاب برآمده و هدف خود را بر گردآوری سخنان بزرگان، مشاهیر، شاعران و نوابغ جهان در خصوص کتاب قراردادده است.

کتاب در سه فصل تدوین شده است. گردآورنده در فصل اول مطالبی را دربارهٔ نقش کتاب در زندگی روزمره عنوان کرده است. در ادامه به‌اختصار تاریخچه کتاب، صنعت چاپ و کتابخانه‌های بزرگ دنیا معرفی کرده است. وی در این فصل اول از زبان کتاب نسبت به ایرانیان گله‌مند است، زیرا مردم ایران نخستین کسانی بودند که در دنیا راه را برای شناخت و معرفی کتاب به سایر ملل جهان هموار کردند، کلیشه ساختند، کتیبه نوشتند و خلاصه اینکه کتاب را به جهانیان معرفی کردند. امام اکنون با هزاران سال سابقه تمدن فرهنگی کتاب را تنها گذاشته‌اند و به‌طور متوسط فقط هشت دقیقه کتاب می‌خوانند.

در بخش دیگری کتاب در قرآن و از دیدگاه بزرگان مورد بررسی قرار می‌گیرد که به ذکر نمونه‌هایی از مطالب کتاب می‌پردازیم.

– خداوند متعال کتاب را ارث بندگان صالح معرفی می‌فرماید: «ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه و منهم مقتصد و منهم سابق بالخیرات باذن الله».

مسئله کتاب و کتابت در دین اسلام مورد توجه قرار گرفته، به‌گونه‌ای که خداوند متعال به قلم و کتاب سوگند یاد کرده و نخستین آیه‌ای که بر پیامبر اسلام نازل فرموده با کلمهٔ اقرأ آغاز می‌شود

■ بهنام، ایوب. در ستایش کتاب: شامل سخنان بزرگان، مشاهیر، شاعران و نوابغ جهان، تهران: چاپار، ۱۳۸۷.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۴-۰۱-۹

مسئله کتاب و کتابت در دین اسلام مورد توجه قرار گرفته، به‌گونه‌ای که خداوند متعال به قلم و کتاب سوگند یاد کرده و نخستین آیه‌ای که بر پیامبر اسلام نازل فرموده با کلمهٔ اقرأ (= بخوان) آغاز می‌شود. در قرآن ۳۲۲ بار ماده کتاب در ۳۷ صیغه مختلف آمده که از آن جمله ۲۶۳ بار آن مربوط به الفاظ «کتاب» و «کتب» و «مکتوب» است. (ص ۱۳)

کتاب به‌سرعت و به‌آسانی هنر و دانش را از شهری به شهری و از کشوری به کشوری دیگر رسانده و درهایی تازه‌ای به روی جهانیان گشود، آنان را از چگونگی کوشش‌ها و اندیشه‌ها و دانسته‌های یکدیگر آگاه کرد و این آگاهی، مردمان کشورهای مختلف را به هم نزدیک کرد و به دانش و فرهنگ آنان نیرو و رنگ تازه‌ای بخشید. این خدمتی است که کتاب از قرن‌ها پیش به‌عهده گرفته است و همچنان نیز

فصل دو کتاب به کلمات
قصار اختصاص دارد. در
این فصل برخی از سخنان
بزرگان در بزرگداشت کتاب
گردآوری شده است

فاطر، آیه ۳۲). یعنی سپس این کتاب را به کسانی از بندگان خود که برگزیدیم به میراث دادیم که از آنها برخی بر خود ستمکارند و برخی میانه‌رو، و گروهی به اذن خدا در نیکی‌ها پیشگامند(ص ۲۶)؛

- همچنین در اسلام بر نوشتن و ثبت اطلاعات برای مصون ماندن اطلاعات و آگاهی‌ها از خطرات تحریف و نسیان تأکید فراوان شده است. «کل شیء لیس فی القرطاس ضاع». هر مطلبی که در کاغذی به رشته تحریر نیاید زوال می‌یابد. حدیثی داریم که در آن کتاب به گل و کتابخانه را به گلستان و بوستان تشبیه کرده‌اند. «الکتب بساتین العلماء». کتاب‌ها و کتابخانه‌ها باغ و بوستان دانشمندان هستند(ص ۲۷).

فصل دو کتاب به کلمات قصار اختصاص دارد. در این فصل برخی از سخنان بزرگان در بزرگداشت کتاب گردآوری شده است، که برای نمونه تعدادی از آنها به شرح زیر بیان می‌شود.

- آن هنگام که قیامت شود، قلم عالمان با خون شهیدان سنجیده گردد و قلم دانشمندان بر خون شهیدان برتری یابد (حضرت محمد) (ص ۳۵)؛

- نزدیک او درآمد و گفت خواجه تنها نشسته است؟ گفت: تنها اکنون گشته‌ام که تو آمدی، از آن که به سبب تو از مطالعه کتاب بازماندم (عوفی) (ص ۳۶)؛

- پرورش روحی بشر به کتاب مربوط می‌شود (پلوتارک) (ص ۳۹)؛

- جامعه وقتی فرزندی و سعادت می‌یابد که خواندن کار روزانه‌اش باشد (سقراط) (ص ۴۰)؛

- خوشبخت کسی است که به یکی از دو چیز دسترسی دارد؛ یا کتاب‌های خوب یا دوستانی که اهل کتاب باشند (ویکتور هوگو) (ص ۴۲).

فصل سوم کتاب به سروده‌ها اختصاص دارد. در این فصل ۴۲ قطعه شعر درباره کتاب گردآوری شده است. این اشعار از شاعران مختلفی از جمله مهرداد اوستا، ایرج میرزا، بدیع‌الزمان فروزانفر و ملک‌الشعرا بهار می‌باشد. برای نمونه به چند قطعه از این اشعار اشاره می‌شود.

خوش‌تر ز کتاب در جهان یاری نیست

در غمکده زمانه غمخواری نیست

هر لحظه از او به گوشه تنهایی

صد راحت و لیک هرگز آزاری نیست

(جامی) (ص ۱۱۱)

بہتر ز کتابخانه جایی نبود

خوش‌تر ز کتاب آشنایی نبود

درد همه برای دفع امراض وجود

بہتر ز مطالعه دوابی نبود

(سید یحیی برقی) (ص ۱۱۱)

استاد بشر در همه ادوار کتاب است

مفتاح در مخزن اسرار کتاب است

سرچشمه فیاض علوم است و معارف

روشنگر آینه افکار کتاب است

(غلامحسین جهانگیری) (ص ۱۱۱)

ای باغ پرسخاوت اندیشه‌های ناب

پنهان به برگ برگ تو اعجاز ناب

جان من و تو هرگز از هم جدا مباد

ای خوب جاودانه ای دوست ای کتاب

(فریدون مشیری) (ص ۱۱۲)

همچنین کتاب دارای نمایه اسامی اشخاص می‌باشد. این نمایه به خواننده کمک می‌کند تا با توجه به نام مشاهیر و اشخاص بتوان به صفحه‌ای که از آن افراد مطلبی درج شده است، دسترسی پیدا کرد. پایان‌بخش کتاب فهرست منابع است.

پی‌نوشت:

1. soltani1221@hotmail.com